

RADA VLÁDY PRO SENIORY A STÁRNUTÍ POPULACE

Z á p i s

z 20. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace konaného
dne 10. října 2013 od 13.00 hod
v Hrzánském paláci

Přítomni: dle prezenční listiny

Program:

1. Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 za rok 2012
2. Zpráva o činnosti pracovních skupin Rady
3. Informace o Plánu Alzheimer
4. Informace o situaci s řešením dlouhodobé péče
5. Informace o vývoji efektivizace inspekcí sociálních služeb
6. Různé
7. Vyhlášení výsledků Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace 2013

V úvodu zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“) místopředseda Rady Mgr. Jan Dobeš omluvil předsedu Rady a ministra práce a sociálních věcí Ing. Františka Koníčka, který se z pracovních důvodů nemohl zúčastnit celého 20. zasedání Rady a dostavil se až na vyhlášení výsledků Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace 2013.

Dále byli omluveni:

- Ing. Jiří Horecký, MBA, prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb;
- Ing. Jiří Vačkář, vrchní ředitel pro regionální politiku Ministerstva pro místní rozvoj – účast RNDr. Postránecký, ředitel odboru rozvoje a strategie regionální politiky;
- Ing. Jan Gregor, náměstek ministra financí – účast Ing. Jiří Kubišta, ředitel odboru financování kapitol státního rozpočtu.

Mgr. Dobeš seznámil členy Rady s programem 20. zasedání Rady, na žádost Mgr. Jana Lormana, předsedy o. s. Život 90 a MUDr. Zdeňka Kalvacha, CSc., místopředsedy České gerontologické a geriatrické společnosti, navrhl dodatečně zařadit před bod „Různé“ následující body:

- Návrh doporučení Rady vlády pro seniory a otázky stárnutí na ochranu seniorů před nekalými praktikami provozovatelů tzv. předváděcích akcí
- Návrh ve věci systémového ohrožení starších osob v zařízeních následné a dlouhodobé péče

Poté Mgr. Dobeš vyzval členy Rady ke schválení, popř. k doplnění zápisu z 19. zasedání Rady a doplněného Programu 20. zasedání Rady.

Zápis z 19. zasedání Rady a Program 20. zasedání rady byl schválen všemi hlasy.

Mgr. Dobeš přivítal na zasedání nové členy rady, a to RNDr. Michaelu Kleňhovou, vrchní ředitelku sekce koordinace politik a mezinárodních záležitostí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou zastupoval Mgr. Petr Černíkovský, Ing. Miroslava Štěpána, náměstka ministra vnitra pro evropské fondy, bezpečnostní výzkum a policejní vzdělávání, doc. MUDr. Miladu Emmerovou, CSc., členku Senátu PČR, Mgr. Lukáše Curyla, ředitele Charity ČR za Unii zaměstnavatelských svazů ČR, a stálého hosta Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, JUDr. Stanislava Křečka, zástupce veřejného ochránce práv.

ad 1) Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 za rok 2012

Zprávu o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 za rok 2012 stručně představila Ing. Marta Koucká, tajemnice Rady.

- Program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 byl schválen usnesením vlády ČR ze dne 9. ledna 2008 č. 8.
- V souladu s uvedeným usnesením obdržel ministr práce a sociálních věcí podklady od ministerstev, krajů a některých statutárních měst, které se týkaly hodnocení posledního roku účinnosti tohoto programu. Podklady dodaly také vybrané seniorské organizace, jejichž zástupci jsou rovněž členy Rady.
- Všechny obdržené informace byly zpracovány a zaslány členům Rady k případným připomínkám žádné připomínky nebyly uplatněny. Ing. Koucká vyzvala ke vznesení případných připomínek ještě v rámci diskuse.

V následné diskusi byly vzneseny tyto připomínky a vyjádření:

Mgr. Monika Šimůnková, zmocněnkyně vlády ČR pro lidská práva, se otázala, zda bude vypracována sumarizace plnění celého programu za uplynulé čtyři roky, která by mohla sloužit jako precedens a poučení pro plnění nového, již platného Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017.

Mgr. Lorman podotkl, že naplnění Národního akčního plánu, a to jak minulého, tak stávajícího, z velké části záleží na kompetencích Rady, které jsou v současné době doporučující, a také na alokaci zdrojů, které nejsou alokovány v celku, ale každému resortu zvlášť. Mgr. Lorman dal podnět na příští zasedání Rady, kde by se měla projednat případná změna kompetenčního zákona a zřízení nového člena vlády, který by se věnoval seniorské problematice na vládní úrovni.

RSDr. Zdeněk Pernes, předseda Rady seniorů ČR, pochválil úroveň zpracování materiálu a ocenil zapojení krajů a statutárních měst do tvorby materiálu. Poděkoval krajům, Policii ČR, Městským policiím, Českému statistickému úřadu, Ministerstvu pro místní rozvoj, Mgr. Dobešovi a Ing. Koucké a Všeobecné zdravotní pojišťovně. Naopak zkritizoval výstup Ministerstva financí. RSDr. Pernes navrhl, aby ministr práce a sociálních věcí prosadil, projednávání tohoto materiálu vládou. Doporučil také, aby se uskutečnila rekapitulace celého programu.

Ing. Koucká doplnila, že hodnotící zpráva o plnění cílů a opatření nového Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 bude vždy jednou ročně předkládána vládě (tento úkol je uveden v usnesení vlády ČR ze dne 13. února 2013 č. 108).

Po proběhlé diskusi vzala Rada materiál „Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 za rok 2012“ na vědomí.

ad 2) Zpráva o činnosti pracovních skupin Rady

V úvodu tohoto bodu jednání požádal Mgr. Dobeš předsedy jednotlivých pracovních skupin Rady o stručná shrnutí jejich činnosti.

Pracovní skupina pro podporu informovanosti, společenské participace a odstraňování diskriminace starších lidí

Předseda Mgr. Lorman informoval o proběhlých jednáních ohledně zařazení osvětového pořadu pro seniory do programu České televize, a to i na půdě Senátu, s programovým ředitelem ČT a s generálním ředitelem ČT. V této souvislosti si stěžoval na jednání ČT v této záležitosti.

Pracovní skupina pro Age management

Předseda pracovní skupiny, Mgr. Lorman, sdělil, že skupina byla v uplynulém období velmi aktivní.

- byl vytvořen seznam oblastí, podle kterých se skupina bude dále dělit, a to kvůli průřezovosti tématu a také kvůli velkému počtu členů pracovní skupiny (v současnosti čítá skupina 21 členů)
- byl navržen statut a jednací řád Pracovní skupiny pro Age management
- navrhl bod programu pro 21. zasedání Rady ohledně pracovní skupiny pro Age management, v rámci tohoto bodu by Rada doporučila vládě:
 - o věnovat mimořádnou pozornost konceptu Age managementu
 - o s ohledem na závažnost a složitost tématu ustavit jedno místo pro koordinaci a odpovědnost za téma Age Managementu v systému výkonné moci ČR tak, aby bylo možné projektové a tematické řízení;
 - o doplnit pracovní skupinu o zástupce Ministerstva kultury a Ministerstva zdravotnictví.

Pracovní skupina pro zdravotní a sociální politiku a bydlení

Předseda RSDr. Pernes informoval o pokračování projednávání materiálu „Analýza a projekt k posílení sociální ochrany seniorů s nízkými penzemi a osamělých seniorů z nájemních bytů“.

- Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) zpracovaly dle dohody k této problematice rozsáhlý analytický materiál, stejně jako návrh legislativní.
- koncem září dostala Rada seniorů ČR tento legislativní návrh k připomínkám, nicméně Dr. Pernes má k tomuto materiálu určité výhrady – materiál absolutizuje postavení sociálních služeb a důraz klade nikoli na nový zákon, ale na metodické pokyny; navíc se kvůli termínu odeslání tohoto návrhu již Pracovní skupina nestihla sejít a materiál zhodnotit.

Pracovní skupina pro celoživotní učení, vzdělávání seniorů a aktivní stárnutí

Předseda prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc., předseda Asociace univerzit třetího věku informoval o zjišťování výkonu univerzit v rámci programu Univerzit třetího věku (U3V):

- Zatímco v loňském roce univerzity poskytly 698 000 studentohodin, letos tento počet činí 712 000, a to díky dvěma aspektům:
 - o s výukou U3V začala i první umělecká škola, a to Janáčkova akademie múzických umění v Brně,
 - o popularita kurzů U3V neklesá, naopak se zvyšuje.
- Stálým problémem je fakt, že tato výuková činnost je zajišťována ve 13 univerzitních městech, což potenciálně snižuje možnost účasti seniorů z menších měst či vesnic v kurzech U3V; existuje snaha omezit tento problém zavedením tzv. „virtuální univerzity třetího věku“.

Mgr. Dobeš jako místopředseda Rady a jako jeden ze dvou členů pracovní skupiny pro celoživotní učení, vzdělávání seniorů a aktivní stárnutí apeloval na rozšíření počtu členů, a to zejména ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Prof. Vavřín podotknul, že MŠMT dlouhodobě zastává k agendě PS velmi vstřícný postoj.

Pracovní skupina pro sociální a zdravotní služby a dlouhodobou péči

Mgr. Iva Merhautová, která na zasedání zastupovala předsedu pracovní skupiny Ing. Horeckého sdělila, že vzhledem k tomu, že nedostala od Ing. Horeckého žádné podklady ohledně činnosti dané pracovní skupiny, nemůže se k ní tedy vyjádřit.

V následné diskusi byly vzneseny tyto připomínky a vyjádření:

- Mgr. Taťána Valentová Nersesjan, členka Rady Zlínského kraje, podotkla k dostupnosti U3V, že ve Zlínském kraji jsou univerzitní kurzy pro seniory poskytovány i v menších městech kraje, nikoli pouze ve Zlíně;
- Mgr. Černíkovský, zástupce RNDr. Kleňhové, přislíbil vyslání zástupců MŠMT do pracovní skupiny pro celoživotní učení, vzdělávání seniorů a aktivní stárnutí; přitom doporučil neredukovat otázku dostupnosti vzdělávání seniorů pouze na problematiku U3V; podotknul, že univerzity 3. věku často poskytují dílčí kurzy i v menších městech příslušných krajů, nicméně připustil, že je třeba tuto oblast lépe zmapovat;

- Mgr. Šimůnková se vyjádřila k legislativnímu návrhu MMR ohledně sociálního bydlení – na rozdíl od Dr. Pernese tento materiál nepovažuje za dobrý a opět odsouvá řešení problémové situace v bydlení na pozdější dobu a vyjádřila obavu nad bytovou situací některých seniorů v souvislosti s přijetím nového Občanského zákoníku;
- Dr. Pernes souhlasil s tím, že se sociální bydlení mělo řešit již v roce 2012, stejně jako s určitými rizikovými pasážemi nového Občanského zákoníku.

ad 3) Informace o Plánu Alzheimer

Prof. Hana Matějovská-Kubešová z Kliniky interní geriatry a praktického lékařství Lékařské fakulty Masarykovy Univerzity informovala Radu o kognitivních poruchách v seniorské populaci (viz prezentace) a o Národním akčním plánu Alzheimer.

- Popsala projevy demence, její stádia a možnost terapie, která má velmi dobré výsledky, je-li zahájena včas;
- uvedla, že denní náklady na pobyt klienta v instituci se rovnají měsíční ceně léčby demence, a že i přes vysoké počáteční náklady by zlepšení počáteční diagnostiky vedlo k mnohamiliardovým úsporám.
- Pracovní skupina k Národnímu akčnímu plánu Alzheimer vznikla v únoru 2013. Členové této pracovní skupiny, kteří nejsou členy ministerstev, zaslali ohledně zlepšení počáteční diagnostiky demence dopis předsedovi vlády, Ministerstvu práce a sociálních věcí, Ministerstvu financí a Ministerstvu zdravotnictví. Žádná z odpovědí však nebyla příliš vstřícná (viz prezentace);
- příští schůzka pracovní skupiny k Národnímu akčnímu plánu Alzheimer se bude konat 30. října 2013.

Ad 4) Informace o situaci s řešením dlouhodobé péče

Mgr. Dobeš podal členům Rady informace z oblasti dlouhodobé zdravotní a sociální péče.

- Připravuje se koncepční změna řešení problematiky dlouhodobé péče, a to formou novelizace stávajících předpisů, zejména zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.
- Hlavními změnami v poskytování a financování dlouhodobé péče jsou:
 - o Podpora spolupráce mezi zdravotnickým zařízením a obecním úřadem obce s rozšířenou působností;
 - o pokud bude mít pobytové zařízení sociálních služeb zájem poskytovat zdravotní péči, musí získat vlastní oprávnění k poskytování zdravotních

služeb, a to jak na poskytování lůžkové péče, tak zejména na poskytování domácí péče;

- zrušení § 52 zákona o sociálních službách s odloženou účinností;
- řízení o přiznání příspěvku na péči se nepřerušuje ve fázi poskytování dlouhodobé lůžkové péče.

Prof. Matějovská-Kubešová se k situaci vyjádřila s tím, že upozorňovala na potřebu mít možnost případného přehodnocování poskytování příspěvku na péči v závislosti na vývoji zdravotního stavu.

Ad 5) Informace o vývoji efektivizace inspekcí sociálních služeb

Mgr. Kristýna Mlejnková, Ph.D. z odboru sociálních služeb a sociální práce MPSV, vystoupila s prezentací „Efektivizace inspekcí sociálních služeb“, kterou reagovala na požadavek Ing. Horeckého z 19. zasedání Rady.

- Inspekce sociálních služeb je regulována zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, který bude od roku 2014 nahrazen zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole; ze současně platné úpravy vyplývá následující:
- MPSV ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Úřadu práce České republiky nastavuje a upravuje specifické výklady pro inspektory;
- MPSV nemůže měnit výstup kontroly ani vstupovat do námitkového řízení;
- problematiku personální zabezpečení inspekcí může MPSV ovlivnit jen velmi omezeně, a to zejména poskytováním právních rámců a metodických konzultací;
- problémy jako nedostatečná odbornost zaměstnanců, jejich nízký počet a vysoká fluktuace nemůže vyřešit pouze odbor sociálních služeb a sociální práce MPSV.
- mezi priority budoucího vývoje v oblasti inspekce sociálních služeb patří zacílený obsah a rozsah inspekce, možnost evaluace klíčových oblastí služby, užívání objektivně kvalitativních měřítek hodnocení a přístupnost výstupů směrem k poskytovatelům, uživatelům i veřejnosti.

Ad 6) Návrh doporučení Rady na ochranu seniorů před nekalými praktikami provozovatelů tzv. předváděcích akcí

Mgr. Lorman, navrhovatel tohoto bodu, připomněl, že o praktikách na předváděcích akcích se již jednalo na dubnovém zasedání Rady;

- v reakci na film „Šmejdi“, který danou problematiku zpopularizoval, byla přijata řada opatření, nicméně některé aspekty stále zůstávají neřešeny;

- projevy omezování osobní svobody, útisku a zneužívání seniorů v souvislosti s předváděcími akcemi dosud nebyly postiženy;
- projevila se také nedostatečná znalost základních občanských kompetencí a nízká úroveň právní i finanční gramotnosti starších lidí;
- lidé, kteří na předváděcí akce jezdí, se často jen pokoušejí vyplnit svůj volný čas a čelit samotě, což jim není umožněno v jejich bydlištích.

Uvedení navrhovatelé tedy požadují, aby v dané záležitosti přijala Rada doporučení, ve kterém adresuje všechny tyto negativní jevy.

- Na návrhu doporučení se kromě Mgr. Lormana podílely také Mgr. Šimůnková, doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D., ředitelka Gerontocentra a proděkanka Fakulty humanitních studií UK a Mgr. Monika Válková, poradkyně ministra práce a sociálních věcí.

Poté byly v diskusi vzneseny následující připomínky a vyjádření:

- a) Zástupce Ministerstva vnitra (dále jen „MV“), Ing. Miroslav Štěpán, se vyjádřil k navrhovanému požadavku, podle kterého by měl Radě předložit analýzu výsledků policejního šetření ve věci předváděcích akcí:
 - Vyjádřil skepsi k tvrzení Mgr. Lormana, že film „Šmejdi“ je důkazem protiprávní činnosti;
 - přesto však uznal velkou problematičnost tohoto fenoménu a seznámil členy Rady s opatřeními MV v této záležitosti;
 - MV zaneslo problematiku předváděcích akcí do programů prevence a tato problematika bude řešena i v rámci nového plánu hlavních úkolů pro Policii ČR;
 - Ing. Štěpán následně souhlasil s přidělením úkolu MV.
- b) JUDr. Křeček varoval před přeceňováním trestního řízení v tom smyslu, že ne vše, co je nemravné, je také trestné.
- c) Mgr. Valentová Nersesjan vznesla podnět, aby se MPSV stalo partnerem při jednání o osvětovém pořadu pro seniory v ČT.
- d) doc. MUDr. Emmerová nabídla, že by téma osvětového pořadu mohla přednést ve Stálé komisi pro sdělovací prostředky v Senátu PČR, a navrhla také možnost opětovné schůzky s ředitelem ČT.

Po proběhlé diskusi vzala Rada materiál „Návrh doporučení Rady na ochranu seniorů před nekalými praktikami provozovatelů tzv. předváděcích akcí“ na vědomí.

Ad 7) Návrh ve věci systémového ohrožení starších osob v zařízeních následné a dlouhodobé péče

Mgr. Lorman předložil Radě seznam čtyř zařízení, která dlouhodobě porušují lidská práva pacientů a standardy zdravotní péče (všechny tyto případy byly široce medializovány).

- vzhledem k dlouhodobým problémům v této oblasti žádají MUDr. Kalvach a Mgr. Lorman, aby Rada k situaci zaujala stanovisko, ve kterém:
 - o naléhavě doporučí vymezení odpovědnosti za zdravotně-sociální i seniorskou problematiku v rámci kompetenčního zákona;
 - o doporučí, aby se vláda České republiky situací v dlouhodobé a následné péči zabývala.

V následné diskusi Mgr. Šimůnková podotkla, že Sekce pro lidská práva Úřadu vlády se zařízeními následné a dlouhodobé péče také zabývá, neboť v některých jde o porušování lidských práv.

Poté vzala Rada materiál „Návrh ve věci systémového ohrožení starších osob v zařízeních následné a dlouhodobé péče“ na vědomí a odsouhlasila jeho další projednávání na 21. zasedání Rady.

Ad 8) Různé

Pan Jaromír Jech, výkonný předseda Svazu měst a obcí ČR, informoval Radu o projektu, který probíhá do 30. června 2015 a zabývá se spoluprací mezi obcemi, a to i v oblasti sociálních záležitostí;

- přislíbil rozeslání podrobnějších informací členům Rady, a zároveň požádal o zaslání podnětů ze strany Rady.

RSDr. Pernes informoval o zasedání Rady seniorů ČR ze dne 17. května 2013;

- požádal MPSV o navýšení prostředků dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností z 6 000 000 Kč na 10 000 000 Kč;
- s ohledem na nízkou valorizaci penzí požádal MPSV, aby zpracovalo zákon o mimořádné valorizaci penzí za rok 2014;
- požádal, aby vláda České republiky od 1. ledna 2014 znovu obnovila zrušenou slevu na dani pracujícím důchodcům.

JUDr. Křeček informoval Radu o tom, že veřejný ochránce práv se obsáhle zabýval dostupností finančních služeb seniorům, a o publikacích s touto tematikou.

Ad 9) Vyhlášení výsledků Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace 2013

Ing. František Koníček, ministr práce a sociálních věcí a předseda Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, předal ocenění autorům vítězných příspěvků 1. ročníku Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace. Vzhledem k vysoké úrovni přihlášených příspěvků se soutěžní porota rozhodla udělit kromě 1. místa rovněž 2. a 3. místo. V kategorii rozhlasové byl přihlášen pouze jeden příspěvek, nebylo tedy uděleno žádné ocenění. Naopak byl odsouhlasen návrh na udělení Ceny poroty, kterou získal příspěvek z kategorie audiovizuální. Po předání cen následovala krátká debata a občerstvení.

Zapsala: Ing. Marta Koucká – tajemnice rady
11. listopadu 2013 

Za správnost: Mgr. Jan Dobeš, místopředseda Rady
28. listopadu 2013 

Schválil: Ing. František Koníček, předseda Rady
29. listopadu 2013 